

Materiały faktograficzne

Agnieszka Lisowska

Raport z analizy potencjału turystyczno- kulturowego miasta na prawach powiatu Jelenia Góra i powiatu jeleniogórskiego.

I. Dane dotyczące przebiegu badania.

Obszar badania: miasto na prawach powiatu- Jelenia Góra; powiat jeleniogórski

Lokalizacja: Województwo dolnośląskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno- kulturowego mikroregionów zawarta w „ Mikos von Rohrscheidt A., 2010, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy.* (Wyd.2)Wyd. KulTour.pl, Poznań

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: listopad- grudzień 2012

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: listopad 2012

Badania terenowe: listopad- grudzień 2012

Przeprowadzający badania terenowe: Agnieszka Lisowska

Data wypełnienia formularza: 28.11.-10.12.2012r.

II. Formularz waloryzacyjny mikroregionu.

Kategoria I : Potencjalne cele turystyki kulturowej.

I.A. Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

Zespół klasztorny cystersów z lat 1712-14 z kościołem parafialnym św. Jana Chrzciciela (6)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Cerkiew św. Piotra i Pawła w Jeleniej Górze- obecnie kościół prawosławny, na jego północnej ścianie- dwa krzyże pokutne (2)

Ewangelicki kościół Zbawienia w Jeleniej Górze (2)

Świątynia Wang w Karpaczu- ewangelicki kościół z XIII w. (2)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4)

Bazylika Mniejsza św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze z XIV w.(4)

Kościół parafialny (Kościół Garnizonowy) pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze (4)

Kościół św. Jerzego w Kromnowie (jedyne, poza świątynią Wang, drewniany kościół w Sudetach Zachodnich) (4)

I.A.b) Zamki i pałace:

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

Neogotycki zamek z XV w. przebudowywany w latach 1836-1846 w Karpnikach (3)

Zespół pałacowo- parkowy z XVII w. w Łomnicy przebudowany w 1720 i 138r. (3)

Neogotycki zespół pałacowy w miejscu dawnego zamku „Boberstein” w miejscowości Wojanów- Bobrów (3)

Ruina historycznego zamku/ grodu/ pałacu D (za pierwsze trzy) (2)

Ruiny warowni „Chojnik” wzniesionej w latach 1353-1364 (0)

Ruiny zamku Bolczów z XIV w. (0)

Ruiny zamku z XIII w Starej Kamienicy przebudowanego ostatecznie w XVI w. w stylu renesansowym (0)

I.A.c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (a pierwsze trzy) (12)

Jelenia Góra- centrum układu urbanistycznego stanowi prostokątny rynek z odbiegającymi od niego pod kątem prostym ulicami (12)

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

Fragmenty murów obronnych- pozostałość XIV-wiecznych fortyfikacji (4)

Rycerska wieża obronna z XIVw. w Siedlęcinie (1)

Zabytek techniki/ obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa *) (7)

Kopalnia „Liczyrzepy”- sztolnie w Kowarach (7)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech ***) (3)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (3)

Historyczna funkcjonujące stale lina kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

Kolej Izerska (linia 336)- połączenie kolejowe Jelenia Góra - Szklarska Poręba - Korenov - ponownie uruchomione w 2010 roku po przeszło 65 latach (6)

I.A.d) Obiekty militarne

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt będący na polskiej liście pomników historii ZD (dodatkowo jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) (15)

Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej (15)

Dodatkowe punkty za wszystkie obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników obiektowych w j. polskim (po 2 pkt)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (2)

Kopalnia Liczyrzepy- sztolnie w Kowarach (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników obiektowych (w pierwszych pięciu) (1pkt)

Kopalnia „Liczyrzepy”- sztolnie w Kowarach- język angielski i niemiecki (1)

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego (pierwsze pięć*) (1pkt)

Wieża rycerska w Siedlęcinie (1)

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1pkt)

Kopalnia Liczyrzepy- sztolnie w Kowarach, Ruiny warowni Chojnik,

Świątynia Wang (3)

Własny materiał informacyjny w obiekcie w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1pkt)

Świątynia Wang- j. angielski, rosyjski, czeski, niemiecki, hiszpański, francuski (1)

Kopalnia „Liczyrzepy”- sztolnie w Kowarach- język angielski i niemiecki (1)

Za bardzo dobry stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu)

Wszystkie wymienione wyżej obiekty posiadają bardzo dobry stan konserwacji i estetyki (2)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące**I.B.a) Budowle historyczne i monumenty**

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech ****) (1)
Fontanna Neptuna- symbol dawnych kontaktów kupców jeleniogórskich z krajami zamorskimi (1)

Tramwaj- pomnik przed zajezdnią MPK (1)

Tablica pamiątkowa zwycięstwa nad Niemcami mieszkańców wsi Kromnów (1)

Miejsca związane z biografią osób o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy) (3)

Dom Gerharta Hauptmanna w Jagniątkowie- dramaturga, noblisty, (3)

I.B.b) Cmentarze historyczne

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej *** (do dwóch) ZD (1)

Cmentarz „Ludzi Gór”(Kocioł Łomniczki) (1)

Zespół barokowych kaplic grobowych przy Kościele Garnizonowym w Jeleniej Górze (1)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach (5)

Muzeum Karkonoskie (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech ***) (2)

Dom Gerharta Hauptmanna w Jagniątkowie (2)

Muzeum Zabawek w Karpaczu (2)

Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu (2)

Muzea typu skansenowskiego duże o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

Skansen uzbrojenia Wojska Polskiego w Jeleniej Górze (10)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

„Pejzaż Karkonoski” w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze (2)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę * (3-9 placówek) (2)

Noc Muzeów organizowana przez Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze (2)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dotatkowe** punkty za:

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska (2)

Przewodnicy obiektowi stali za każdy język do trzech (1)

Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach- język angielski (1)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie (1)

Muzeum Karkonoskie (1)

Skansen uzbrojenia wojska polskiego w Jeleniej Górze (1)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze dwa) (1)

Muzeum Karkonoskie- oferta edukacyjna (1)

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze, Skansen uzbrojenia wojska polskiego w Jeleniej Górze, Muzeum Zabawek w Karpaczu, Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu, Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska w Kowarach (5)

I.E. Eventy kulturowe

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej Silesia Sonans (4)

Międzynarodowy Festiwal Filmowy „ZOOM Zbliżenia” (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Wrzesień Jeleniogórski (4)

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych w Jeleniej Górze (4)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Rycerski Turniej Kusznicy o „Złoty Belt Chojnika”(4)

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

Wrzesień Jeleniogórski (+3)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (2)

Z ofertą kulturową (do dwóch) (2)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (2)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze dwa) (po 2pkt)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (2)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (pierwsze dwa) (po 1pkt)

Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie (1)

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu (za każdy) (8)

Karkonoski Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym Karkonoskiego Parku Narodowego (8)

Park krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Park Krajobrazowy Doliny Bobru (2)

Rudawski Park Krajobrazowy (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)

Rezerwat przyrody Krokusy w Górzyńcu (1)

Rezerwat przyrody Torfowiska Doliny Izery(1)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2)

Cieplicki Park Zdrojowy w Jeleniej Górze (2)

Park Norweski w Jeleniej Górze (2)

I.H. Szlaki kulturowe

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej (3)

Wirtualne szlaki turystyczne przebiegające przez teren regionu (pierwsze trzy) (2)

Szlak Zamków Piastowskich (2)

Szlak Dolnośląskich Zamków i Pałaców (2)

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

Podziemna trasa turystyczna- sztolnie w Kowarach (7)

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (pierwsze 2 trasy) (3)

„Pałace w jeden dzień”- wycieczka po pałacach Kotliny Jeleniogórskiej (3)

„Zabytkiem po zabytkach”- zwiedzanie zabytków Doliny Pałaców i Ogrodów pojazdem zabytkowym (3)

Kategoria II : Elementy obsługi turystycznej**II.A. Informacja turystyczna:**

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska" (2)

Informacja w językach obcych (za każdy język do trzech) (1)

Informacja w języku angielskim i niemieckim (2)

Przewodnicy miejsca lub terenowi na zamówienie (3)

PTTK Sudety Zachodnie (3)

Przewodnicy miejsca lub terenowi (za każdy język do czterech) (1)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub miejscowości (ogólnie) (2)

Materiał informacyjny w zakresie kalendarzy imprez, informatorów użytkowych, map etc. (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

Materiały w języku angielskim i niemieckim (2)

Pozostały* aktualny materiał informacyjny (1)

Ulotki informacyjne miejscowości i atrakcji regionu (1)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego *(od 2 języków) (1)

Ww. materiały są dostępne w języku angielskim i niemieckim (1)

II.B. Infrastruktura turystyczna

Hotele 5,4,3,2,1- gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane

Brak hoteli w kat. 5* i 2*, ponadto obiekty 4*,3* i 1* (10);

Hotel Kryształ Conference & SPA w Szklarskiej Porębie 4* (2)

Hotel Gołębiewski w Karpaczu 4 * (2)

Hotel Mercure w Jeleniej Górze 3* (2)

Hotel Nova-SKI w Karpaczu 3* (2)

Hotel Karkonosze 1* (2)

Kwatery zorganizowane (pensjonaty, gospodarstwa agroturystyczne, gościńce, zajazdy)(8)

Pensjonat Jaskier w Karpaczu (2)

Agroturystyka Chata Izerska w Szklarskiej Porębie (2)

Gościńiec Łojewski w Wojcieszycach (2)

Zajazd Victoria w Kowarach (2)
Hostele (4)
Hostel „Noclegi pod Jeleniami” w Jeleniej Górze (2)
Hotelik pod Zwariowanym Koniem (2)
Schroniska (4)
Schronisko PTTK Samotnia (Karpacz) (2)
Schronisko PTTK Kochanówka w Szklarskiej Porębie (2)
Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)
Cztery Pory Roku w Jeleniej Górze (1)
Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)
Restauracja Ogrodowa w Pałacu Wojanów, Wojanów (1)
Restauracja Pałac Paulinum (1)
Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)
Restauracja Kurna Chata w Jeleniej Górze (godz. otwarcia 10-24) (1)
Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)
Pizza Bar Diavolo Jelenia Góra (1)
Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)
PKS Jelenia Góra (2)
KRY-CHA Wojciech Chadży (4)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna

Inny*dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)
PKP Jelenia Góra (2)
Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)
PKS Jelenia Góra (2)
Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)
Droga krajowa E65 Świnoujście - Jakuszyce (przez Jelenią Górę)(2)
Droga krajowa nr 30 Jelenia Góra- Zgorzelec (2)
Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)
MZK Jelenia Góra (2)
Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)
MZK Jelenia Góra – linia NOC na trasie „Kiepurzy- Sobieszów” (1)
Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)
EURO TAXI 9625 Jelenia Góra (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów w krajowych targach turystycznych *(za każde stoisko do trzech) (2)

Międzynarodowe Targi Turystyczne TOURTEC (stoiska m. in.. Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych Jelenia Góra, Gmina Janowice Wielkie, Dolnośląska Izba Turystyki etc.) (6)
Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)
Ogólnopolskie Seminarium Krajoznawcze "Mijające krajobrazy Ziemi Jeleniogórskiej 2012" w ramach Międzynarodowych Targów Turystycznych TOURTEC (1)

Kategoria III : Pozostała oferta czasu wolnego:**III.A. Instytucje Kultury**

- Teatr stały (za pierwszy obiekt) (3)
Teatr im. C.K. Norwida w Jeleniej Górze (3)
Filharmonia na miejscu (3)
Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze (3)
Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)
Kino LOT w Jeleniej Górze (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe

- Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)
Sudety Zachodnie (2)
Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie) (1)
Wieża widokowa na Wzgórzu Krzywoustego (1)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna

- Baseny kryte ogólnodostępne (za pierwszy obiekt) (2)
AQUAPARK Hotel Jan Wojcieszycy (2)
Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)
Centrum nauki W&W w Jeleniej Górze (2)
Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)
Stadion miejski przy ul. Złotniczej w Jeleniej Górze (1)
Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze i inne) (pierwsze dwa) (1)
Aeroklub Jelenia Góra (lotniczy) (1)
Szkoła narciarska i Sudecki klub sportowy Aesculap w Jeleniej Górze(narciarstwo, jeździectwo)(1)
Lodowiska sezonowe * (za pierwszy obiekt) (1)
Lodowisko przy MDK-u w Jeleniej Górze (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:**IV.A. Instytucje w regionie:**

- Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu - filia w Jeleniej Górze- Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki (2)
Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa (2)

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

- Oficjalne kurorty (za pierwsze trzy miejscowości) (4)
Cieplice Śląskie Zdrój (fragment miasta Jelenia Góra)- uzdrowisko (4)

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

- Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)
Nowoczesne Centrum konferencyjne przy Pałacu Wojanów (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

- Deptak handlowy (za pierwszy) (2)
Targowisko miejskie „Flora” w Jeleniej Górze (2)

IV.E. Zagraniczne partnerstwa miast i regionów:

- Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)
Bautzen (Niemcy), Jablonec nad Nysą (Czechy), Cervia (Włochy), Boxberg (Niemcy) (4)

Suma punktów:**Potencjalne cele turystyki kulturowej (kategoria I): 192****Elementy obsługi turystycznej (kategoria II): 69****Pozostała oferta czasu wolnego (kategoria III): 19****Inne czynniki wspierające turystykę kulturową (kategoria IV) : 17****Razem za wszystkie kategorie: 297 pkt.****III. Interpretacja wyników analizy potencjału:**

Poniżej, w tabeli przedstawiono szczegółowe zestawienie punktacji określonej dla poszczególnych kategorii oraz podkategorii w związku z przeprowadzonym badaniem. Niniejszy spis pozwoli na wykazanie potencjału powiatu pod względem znaczenia poszczególnych kategorii walorów, a także ustalenie i w konsekwencji ocenę stopnia organizacji infrastruktury i obsługi ruchu turystycznego na terenie regionu. W dalszej części opracowania zamieszczona jest szczegółowa analiza uzyskanych wyników. Miasto i powiat ziemski potraktowano całościowo ze względu na fakt silnego oddziaływania miasta na prawach powiatu na całe starostwo. W niniejszej analizie posłużono się zatem dla określenia całego regionu pojęciem „powiat”.

Tabela 1. Punktacja ustalona w poszczególnych zakresach badania

Kategoria	Podkategoria	Uzyskane punkty	Maks. ilość punktów
I.Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A. Zabytki, w tym:	96	475
	I.A.a) obiekty sakralne	24	122
	I.A.b) zamki i pałace	9	108
	I.A.c) inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	33	140
	I.A.d) obiekty militarne	15	18
	I.A.e) dodatkowe punkty	13	85
	I.B.Miejsca historyczne lub znaczące, w tym:	8	240
	I.B.a) budowle historyczne i monumenty	6	102
	I.B.b) cmentarze historyczne	2	56
	I.D. Muzea i wystawy	30+11	115+90
	I.E. Eventy kulturowe	23	150
	I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe	7	16
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	14	53
	I.H. Szlaki kulturowe	20	106
	RAZEM za kategorię I	192	1245
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	13	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	37	51
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	12	32
	II.D. Promocja turystyczna	7	14
	RAZEM za kategorię II	69	114

III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje kultury	8	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	3	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	8	13
	RAZEM za kategorię III	19	37
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	4	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie	4	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu w regionie	2	11
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa miast i regionów	4	4
	RAZEM za kategorię IV	17	57
SUMA	wszystkie kategorie	297	1453

Wnioski z analizy.

Uzyskana w wyniku przeprowadzonego badania suma punktów w kategorii I wynosząca 192 punktów plasuje analizowany region w grupie obszarów o średnim potencjale turystyczno- kulturowym. Wyniki w rozbiciu na poszczególne kategorie i podkategorie wskazują że potencjał ten jest generowany w znacznym stopniu istnieniem jednego typu atrakcji turystyczno- kulturowych (rezydencje), a szerzej - lepszą ich organizacją jako produktu turystycznego oraz promocją. Omawiany region ze względu na swoje położenie geograficzne na obszarze Przedgórze Sudeckiego oraz bogactwo kulturowe może być jedną ze znaczących destynacji turystyczno – kulturowych Dolnego Śląska. Powiat koncentruje się głównie na turystyce wypoczynkowo – rekreacyjnej, co wiąże się ściśle z jego uwarunkowaniami geograficzno- kulturowymi. Ponadto główne miasto regionu - Jelenia Góra prowadzi politykę ukierunkowaną na poszukiwanie nowych inwestorów przemysłowych, co zdecydowanie ujemnie wpływa na ogólny rozwój obszaru.

Biorąc pod uwagę dostępność komunikacyjną, stanowiącą istotną składową atrakcyjności turystycznej, region położony jest korzystnie - przez analizowany obszar przebiegają trasa europejska nr 65 (relacji Malmö- ... - Jelenia Góra - ... Chania), droga krajowa nr 3 relacji Świnoujście – Jakuszyce (polska część drogi E65), droga krajowa nr 30 (Jelenia Góra – Zgorzelec), ponadto droga wojewódzka nr 365 (Jelenia Góra – Legnica), droga wojewódzka nr 366 (Kowary – Szklarska Poręba), droga wojewódzka nr 367 (Jelenia Góra – Wałbrzych), drogi lokalne do miejscowości: Karpacz, Wojanów. Nie bez znaczenia pozostaje dobrze rozwinięta i funkcjonująca komunikacja miejska i podmiejska (obsługiwana przez Miejski Zakład Komunikacji w Jeleniej Górze, dysponująca łącznie 29.liniami obsługującymi wszystkie dzielnice miasta) oraz komunikacja autobusowa gwarantująca przewozy międzyregionalne (PKS Jelenia Góra). W zakresie transportu kolejowego - region nie posiada ważnego węzła kolejowego: obecnie na badanym obszarze funkcjonuje jeden większy dworzec kolejowy w Jeleniej Górze obsługujący relacje Wrocław - Jelenia Góra, Jelenia Góra - Węgliniec oraz Jelenia Góra - Szklarska Poręba.

Zauważalnym mankamentem omawianego regionu w zakresie oferty spędzania wolnego czasu jest słaba i wciąż niewystarczająca propozycja w segmencie atrakcji krajobrazowych oraz sportu, edukacji i rekreacji. Stanowi to tym większy problem, że Jelenia Góra, często określana jako „Perła Karkonoszy” jest bazą wypadową dla turystyki kulturowej dla znacznie większego terenu. Do atrakcji krajobrazowych zaliczono góry - Sudety Zachodnie. Dla miłośników czynnego wypoczynku region proponuje dwa większe kompleksy basenów ogólnodostępnych w formie parków wodnych (Gołębiowski Karpacz, Jan w Wojcieszycach). Poza tym w ośrodku powiatowym znajduje się kompleks basenów

otwartych. Obszar nie dysponuje centrum sportowym o znaczniejszej liczbie rozmaitych propozycji. W obrębie regionu działa Aeroklub oraz klub sportowy (Aesculap), które zdecydowanie są najbardziej znanymi i rozpowszechnionymi tego typu instytucjami skupiającymi ofertę sportową.

Oferta edukacyjna regionu skupia się głównie w mieście powiatowym. Oferuje ono kształcenie na wszystkich poziomach - znajdują się tu 4 uczelnie wyższe lub oddziały takowych. W pobliskich miejscowościach edukacja ogranicza się do poziomu podstawowego i średniego.

W zakresie infrastruktury technicznej, ukierunkowanej na obsługę turystów na omawianym obszarze działa Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej "Książnica Karkonoska" oraz mniejsze Centrum Informacji Turystycznej w Starej Kamienicy. Oba punkty zapewniają informację w dwóch językach - angielskim oraz niemieckim. W obu miejscach można ponadto uzyskać bezpłatne materiały informacyjne oraz zakupić albumy, monografie i inne opracowania promujące region. Usługi przewodnika miejskiego lub terenowego zapewnia jedynie oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Jeleniej Górze (na obszar Sudetów Zachodnich) co aktualnie w pełni zaspokaja popyt. Przewodnicy świadczą usługi w dwóch językach obcych - angielskim oraz niemieckim.

Obecny stan bazy noclegowej oferowanej przez mikroregion obejmuje z jednym wyjątkiem wszystkie kategorie obiektów hotelowych (od 1* do 4*), a także schroniska, hostele, pensjonaty etc. Na badanym terenie nie funkcjonują pakiety turystyczne z usługą noclegową.

Powiat oferuje bogatą ofertę gastronomiczną, uwzględniająca tradycje kulinarne regionu. Oferowane menu to mieszanka różnych kuchni i pomysłów, co wynika z bogatej historii całego Śląska, w obrębie którego funkcjonuje omawiany obszar. W związku z powrotem obszaru Dolnego Śląska pod suwerenność państwa polskiego i osiedlaniem się na tym terenie ludności z różnych obszarów państwa do dziś oferuje się szerokie spektrum kuchni staropolskiej. Na uwagę zasługuje fakt utworzenia projektu pod nazwą „Kulinarny Szlak Turystyczny”, w którym biorą udział hotelowe i samodzielne restauracje. W ramach projektu oferuje się kuchnię śląską (Hotel Bornit w Szklarskiej Porębie), mazowiecką (Hotel Szrenicowy Dwór w Szklarskiej Porębie), kujawską (Hotel Gawra w Szklarskiej Porębie), podkarpacką (Hotel Szrenica w Szklarskiej Porębie), kresową (Hotel Caspar w Jeleniej Górze-Cieplicach), podlaską (Gospoda wedle Bucków w Jeleniej Górze-Jagniątkowie), wielkopolską (Przycup w Dolinie w Janowicach Wielkich), myśliwską (Jelenia Struga w Kowarach), małopolską (Opałkowa Chata w Jeleniej Górze, warmińską i mazurską (Hotel Biały w Karpaczu). Obok wrażeń kulinarnych atutem tej propozycji są wnętrza i estetyka urządzenia restauracji, znajdujących się głównie w obrębie założeń pałacowych.

Promocja powiatu nie wykorzystuje rozlicznych atutów regionu oraz istniejących możliwości i kanałów. Na badanym obszarze działają jedynie dwa punkty informacyjne. Ponadto portal internetowy, który obecnie jest jednym z najważniejszych źródeł informacji zawiera niewiele użytecznych informacji i w większości ogranicza się do Jeleniej Góry. Znacznie lepiej funkcjonują natomiast strony internetowe poszczególnych większych atrakcji jak i samego miasta, umożliwiając m. in. wirtualne spacery po obiektach lub ulicami miejscowości. Na szczególną uwagę zasługują portale Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze oraz Skansenu Uzbrojenia Wojska Polskiego, ale także kowarskich sztolni czy ruin warowni Chojnik. Zauważalny pozytywny wpływ na rozwój turystyki w mikroregionie mają inicjatywy lokalnych grup, którym udało się stworzyć udane produkty turystyczne, czego przykładem może być Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska czy podziemna trasa turystyczna kowarskich sztolni. Zdecydowanie największym przedsięwzięciem

powiatu tak w zakresie organizacji, jak i promocji turystyki kulturowej jest Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej, wpisany obecnie do rejestru Pomników Historii. Na uwagę zasługuje także stworzenie turystycznej oferty nazwanej Doliną Pałaców

i Ogrodów, którą wykorzystuje się zarazem jako koło zamachowe promujące Kotlinę Jeleniogórską wobec turystów indywidualnych.

Zdecydowanie pozytywnie postrzegać należy działalność pro-turystyczną aktywność władz miasta Jelenia Góra, między innymi regularną organizacją Międzynarodowych Targów Turystyki TOURTEC, które goszczą wystawców z całego regionu, a także przyjezdnych z Niemiec, Czech i Słowacji (w 2012r.). Prócz tego działania, w obrębie regionu nie zaznacza się aktywność innych władz samorządowych w zakresie promocji turystycznej pomimo faktu, że niekorzystne położenie geograficzne (głównie ukształtowanie terenu) Kotliny Jeleniogórskiej jeśli chodzi o inwestycje przemysłowe w sposób oczywisty wskazuje na konieczność rozwoju innych sektorów.

Ze stwierdzonego stanu wynika, że w celu osiągnięcia poprawy organizacji oferty turystyczno-kulturowej i jej promocji powinny zostać podjęte działania zmierzające do wykreowania spójnej strategii rozwoju całego obszaru, opierające się na wyborze jednrj lub paru grup istniejących walorów. Predestynowane do tego z uwagi na największy stwierdzony potencjał mogłoby być turystycznie dostępne zespołu rezydencjonalne, eventy kulturowe (przy założeniu opracowania ich spójnego kalendarza) oraz elementy i walory łączące turystykę górską z kulturowa (np. szlaki eksponujące ludzką inspirację krajobrazem (wątki legend karkonoskich) oraz działalność od wieków organizującą życie kolejnych społeczności w tych warunkach przyrodniczych (propozycje szlaków łączących walory przyrodnicze i charakterystyczne budowle i inne obiekty, m. in. obserwatorium na Śnieżce, świątynię Wang, cmentarz Ludzi Gór, sztolnie kowarskie. Z punktu widzenia organizacji turystyki niezbędne wydaje się wprowadzenie sieci pakietów turystycznych, łączących usługi noclegowe różnych kategorii z urozmaiconą ofertą kulinarną, wstępami do obiektów i opcjonalnie świadczeniami przewodników. Organizatorami pakietów mogłyby być najbardziej zainteresowane nimi obiekty noclegowe, a dystrybutorem punkty informacji turystycznej. Wprowadzenie takiej oferty mogłoby mieć znaczący wpływ na rentowność działalności gospodarczej w zakresie turystyki w okresie niskiego sezonu. Największą szansę dla powiatu położonego w Karkonoszach wydaje się stanowić powiązanie turystyki kulturowej i naturalnej aktywności turystycznej w górach. Odpowiednie zagospodarowanie w zakresie infrastruktury i właściwa promocja mogłyby ukierunkować rozwój funkcjonalny obszaru, co w przyszłości mogłoby przynieść efekt „karkonoskiego Zakopanego”, a zatem zjawiska korzystnego dla rozwoju społeczno-ekonomicznego.

IV. Powiat Jeleniogórski jako destynacja turystyki kulturowej.

Miasto Jelenia Góra i powiat jeleniogórski to obszar posiadający znakomite walory predestynujące do rozwoju wielu form turystyki kulturowej. Do najbardziej znaczących, ze względu na specyficzne uwarunkowanie związane z położeniem geograficznym regionu należą: turystyka dziedzictwa kulturowego (Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej), podróże tematyczne (z uwagi na wielość szlaków w obrębie regionu), turystyka eventowa, w ramach turystyki edukacyjnej - z pewnością turystyka studyjna, jeśli natomiast idzie o powszechną turystykę kulturową: turystyka miejska i turystyka wiejsko-kulturowa. Poniżej opisano szerzej zasoby interesujące z punktu widzenia tych właśnie form turystyki kulturowej.

Turystyka dziedzictwa kulturowego.

Analizowany obszar może poszczycić się jednym obiektem wpisanym na listę Pomników Historii, którym jest Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej. Kilkanaście założeń pałacowo-ogrodowych wchodzących w skład parku, położonych w malowniczej scenerii podgórskich terenów to efektowna wizytówka całego regionu słynącego z walorów tak

turystycznych jak i krajobrazowych w skali całego kraju. W granicach Parku znajdują się rezydencje w Bukowcu, Mysłakowicach, Łomnicy, Wojanowie, Bobrowie, Karpnikach, Mikowie oraz Stanisławowie wraz z terenami dawnego parku przypałacowego obejmującego górę Witoszę oraz Grodną, a także pałace na terenie miasta Kowary- Nowy Dwór i Ciszycą. Park obejmuje swoim zasięgiem także inne obiekty m. in.: domy tyrolskie w Mysłakowicach. Utworzenie Parku Kulturowego stwarza nowe możliwości w zakresie promocji pod względem turystycznym dziedzictwa kulturowego Kotliny Jeleniogórskiej, a także znacząco wpływa na zintensyfikowanie prac związanych z rewitalizacją obiektów wchodzących w skład oraz ich udostępnieniem dla turystów. Utworzenie Parku i wpis na listę Pomników Historii pozwala na staranie się w następnym etapie o wpis Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dolina Pałaców i Ogrodów rozciągająca się u stóp Jeleniej Góry oferuje miłośnikom tego rodzaju turystyki propozycje wycieczek objazdowych zarówno dla grup jak i rodzin. Przykładem może być

„Pałace w jeden dzień”- oferta wycieczki po pałacach Kotliny Jeleniogórskiej; „Rodzinna wycieczka po Dolinie Pałaców”; „Zabytkiem po zabytkach”- zwiedzania zabytków Doliny Pałaców i Ogrodów zabytkowym pojazdem. Dolina Pałaców i Ogrodów, którą obejmuje wspomniany Park, obfitując w liczne zabytki, wielokulturową historię oraz zachwycające krajobrazy Karkonoszy i Rudaw Janowickich zdaje się być doskonałym miejscem do rozwoju turystyki kulturowej, a szczególnie tej związanej z dziedzictwem kulturowym. Produkt turystyczny pod rozpoznawalną coraz lepiej nazwą jest jednym z najważniejszych

i napędzających rynek przedsięwzięć organizacji turystyki w mikroregionie. Ważne jest zatem podjęcie działań zmierzających do odpowiedniej promocji oraz zapewnienie właściwej obsługi turystycznej i poszerzenie oferty wycieczek objazdowych.

Turystyka eventowa

Zdecydowanie najważniejszym wydarzeniem związanym z turystyką eventową (kultury elitarniej) jest organizowany corocznie Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej Silesia Sonans, który po wrocławskim „Wratislavia Cantans” jest drugim najbardziej znanym wydarzeniem muzycznym na Dolnym Śląsku. Festiwal odbywa się w pierwszym tygodniu września w Kościele Garnizonowym w Jeleniej Górze, a jego dyrektorem artystycznym jest prof. Andrzej Chorościński - były rektor Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Impreza co roku gromadzi najwybitniejszych wirtuozów i dyrygentów oraz orkiestry z całego świata dzięki czemu jest najważniejszym widowiskiem w skali regionu prezentującym sztukę najwyższej klasy.

Dla turystów będących miłośnikami sztuki filmowej region oferuje Międzynarodowy Festiwal Filmowy „ZOOM Zbliżenia”, który odbywa się zwykle w lutym i jest znaczącym wydarzeniem kulturalnym. Dzięki niemu Jelenia Góra mocno zaznacza się na OFFilmowej mapie Polski. Fakt ten związany jest zasadniczo z pojawianiem się tu w każdym roku wartościowych filmów oraz twórców z kraju i zagranicy. Samo przedsięwzięcie ma na celu przedstawienie kultur, języka filmowego, wymianę idei oraz prezentację i promocję niezależności sztuki filmowej.

Oba wydarzenia stanowią bardzo istotny element całej oferty kulturowej regionu przyciągając w swoje strony fanów tego rodzaju turystyki.

Turystyka studyjna

Obszar powiatu jeleniogórskiego, ze względu na uwarunkowania geograficzne (Karkonosze) i swoje dzieje (m. in. w okresie Reformacji i wojny 30-letniej) jest dobrym miejscem jako stacja wypraw w ramach tej formy turystyki. Wizyta w tym rejonie zdecydowanie wzbogaci nie tylko wiedzę związaną z geomorfologią i geologią Sudetów, w tym mechaniką zachodzących procesów rzeźbotwórczych, ale również z przystosowaniem

człowieka do panujących warunków oraz wykorzystaniem zasobów mineralnych regionu. Szczególnie inspirującym i interesującym jest ów region dla zainteresowanych szeroko pojętą tematyką przyrodniczą. Nie bez znaczenia pozostaje także charakter sieci osadniczej w powiecie wskazujący silny związek z ukształtowaniem obszaru. Funkcjonowanie w polskim i niemieckim obszarze kulturowym licznych legend związanych z konkretnymi miejscami tego terenu stanowi dodatkowy atut w tym kontekście.

Podróże tematyczne

Przez analizowany obszar przebiega wiele szlaków, jednak do najważniejszych należą: Szlak Zamków Piastowskich, Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów, Główny Szlak Sudecki im. M. Orłowicza, Szlak Cysterski czy w końcu Szlak Dolnośląskich Zamków i Pałaców.

Szlak Zamków Piastowskich o łącznej długości 146 km jest szlakiem pieszym, turystycznym i jest oznakowany na zielono. Początek bierze przy zamku Grodno w Zagórzcu Śląskim, prowadzi m. in. przez zamek Książ, zamek w Bolkowie, zamek Bolczów, Jelenią Górę, Wleń i kończy się na zamku Grodziec. Na terenie powiatu znajdują się trzy obiekty: ruiny zamku Bolczów w Janowicach Wielkich oraz zamek Sokolec i położona w kierunku południowo-zachodnim wieża książęca (lub rycerska) w Siedlęcinie.

Kolejnym szlakiem przebiegającym przez badany obszar jest Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów obejmujący zespół sąsiadujących ze sobą rezydencji z parkami położonych w Kotlinie Jeleniogórskiej. Trasa obejmuje łącznie 22 pałace, których większa część to obiekty odrestaurowane i reprezentujące najwyższy światowy poziom. Warto zwrócić uwagę, że klasa artystyczna zabytków zdecydowanie wskazuje na unikalność regionu. Nie sposób nie wspomnieć o Pałacu Paulinum, który odznaczony został laurem Generalnego Konserwatora Zabytków – Zabytek Zadbany 2007 czy o Pałacu Wojanów, który otrzymał Grand Prix w konkursie Dolnośląska Budowa 2007-2008. Natomiast niektóre z pozostałych obiektów ubiegają się o wpis na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO.

W każdej z miejscowości objętych szlakiem (Janowice Wielkie, Bukowiec, Wojanów, Karpniki, Mysłakowice, Miłków, Stanisów, Cieplice, Sobieszów, Siedlęcin, Rybnica) znajduje się przynajmniej jedna historyczna perełka w formie średniowiecznej wieży, zamku, renesansowego dworu, barokowego pałacu, dziewiętnastowiecznego założenia pałacowo - parkowego.

Główny Szlak Sudecki im. M. Orłowicza to kolejny szlak przebiegający przez powiat jeleniogórski obejmujący swoim zasięgiem Karkonoski Park Narodowy i Park Narodowy Gór Stołowych. Na terenie powiatu można zobaczyć następujące obiekty wchodzące w skład szlaku: Wodospad Kamieńczyka, Śnieżne Kotły, Kocioł Łomniczki i skalna piramida Śnieżki w Karkonoszach. Poza tym w obrębie trasy można zobaczyć także torfowiska (Równia Pod Śnieżką), a także zatem dwory i pałace (Bukowiec, Mysłakowice), muzea (Karpacz).

Szlak Cysterski. liczący łącznie 353 km, na obszarze powiatu obejmuje jedynie kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Cieplicach (fragment miasta Jelenia Góra) należący dziś do zakonu Pijarów. Wnętrze barokowego kościoła zdoła malarstwo Michaela Willmanna i jego uczniów. Nieopodal świątyni znajduje się pochodząca z XVIII w. czworoboczna dzwonnica, przy której umieszczono nagrobki rycerskie. Z uwagi na jeden obiekt wchodzący w skład szlaku na badanym obszarze nie jest to wiodący czynnik przemawiający z rozwojem turystyki związanej z tematyką cysterską.

Ostatnim szlakiem tematycznym zasługującym na uwagę jest Szlak Dolnośląskich Zamków i Pałaców, który jest systemem przewidzianym dla zmotoryzowanych turystów obejmującym łącznie 68 obiektów. W obrębie powiatu na trasie znalazło się obiektów:

1. ruiny zamku w Starej Kamienicy pochodzące z połowy XVI w. - obecnie ruiny są ogólnodostępne jeśli mowa o zwiedzaniu, jednak z uwagi na brak nadzoru eksplorację zabytku przeprowadza się na własne ryzyko,
2. ruiny zamku w Rybnicy z XIV w. (przebudowany ostatecznie

3. w XVIII w.)- do dziś zachowały się jedynie ruiny w formie sporych fragmentów murów budynku mieszkalnego, śladowych fragmentów murów kurtynowych oraz zasypanych piwnic o sklepieniach kolebkowych,
4. zespół pałacowy Schaffgotschów z XVIII w. (Jelenia Góra- Cieplice)- obecnie pałac jest w bardzo dobrym stanie, miejscowo zachowały się oryginalne, klasycystyczne elementy (podłogi, boazerie, plafony), ponadto w wyjątkowo dobrym stanie przetrwała sala balowa, jak również sale Niebieska i Lustrzana; front budynku zdobią kartusze herbowe Schaffgotschów,
5. zamek „Chojnik” z XV/XVI w. wzniesiony na szczycie skalistej góry Chojnik z inicjatywy księcia świdnicko-jaworskiego Bolka II Małego, obecnie zamek jest jedną z większych atrakcji regionu oferująca odwiedzającym wiele atrakcji,
6. pałac w Stanisławowie z XVIII/XIX w. powstały na zlecenie hrabiego von Reuss, obecnie w pałacu mieści się hotel i restauracja. Na terenie parku można podziwiać pozostałości sztucznych ruin. Całe założenie parkowe składa się z dwóch części: parku angielskiego oraz leśnego.
7. Dwór Czarne w Jeleniej Górze (1559, XVII-XIX) – obecny wczesnorenansowy dwór powstał prawdopodobnie na miejscu wcześniej istniejącego obiektu obronnego, w dobrym stanie zachowała się wieża z otworami strzelniczymi, znajdująca się w jednym z narożników obiektu, we wnętrzu pałacu zaś - rzeźbione drewniane stropy oraz, częściowo, renesansowe malowidła na ścianach, część komnat znajdująca się w pałacu jest w dość dobrym stanie. Obecnie obiekt jest siedzibą fundacji ekologicznej.

Szlaki turystyczne łączące najpiękniejsze zabytki kultury regionu urozmaicają i uatrakcyjniają podróż turysty, ale także ułatwiają wybór preferowanego typu atrakcji. Jedynym mankamentem jest nadal zbyt słaba promocja wspomnianych wyżej szlaków tematycznych regionu. Szerzej znane, z pewnością przyciągnęłyby nie tylko miłośników historii regionu, ale także zachęciły najmłodszych do poznania niezwykłych dziejów tego obszaru. Poza tym wiele do życzenia pozostawia infrastruktura w postaci zbyt małej liczby miejsc parkingowych oraz często braku tablic informacyjnych, z których turyści mogliby pozyskać ogólne informacje na temat interesujących ich obiektów.

Turystyka miejska

Bogactwo regionu w szereg zabytków zaliczanych do różnych kategorii z pewnością predestynuje obszar do stania się miejscem rozwoju turystyki miejskiej. Powiat obejmuje cztery miasta, a mianowicie Jelenią Górę (główne miasto powiatowe), Kowary, Szklarską Porębę oraz Karpacz. Każda z tych miejscowości (niewielkich, a zatem możliwych do zwiedzenia bez potrzeby korzystania ze środków komunikacji) posiada odrębną ofertę kulturową, co wydaje się stanowić główny atut w tym zakresie. Miłośnikom architektury sakralnej wielu pozytywnych wrażeń dostarczy zlokalizowane na terenie wymienionych miast 11 obiektów - kościołów. Na zdecydowaną uwagę zasługuje Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze (nazywany także garnizonowym). Obiekt powstał jako ewangelicki kościół Łaski Bożej w XVIII w. na wzór kościoła św. Katarzyny w Sztokholmie. Budowla jest największą z tych sześciu, które pozwolono wnieść ewangelikom na terenie Dolnego Śląska. Drugim największym w obrębie miasta obiektem sakralnym jest kościół pw. św. Erazma i Pankracego. Jest to najstarsza budowla w obrębie jeleniogórskiej starówki. Barokowe wnętrze oraz 22-metrowy ołtarz kościoła noszącego miano bazyliki mniejszej będą w stanie zachwycić miłośników tego rodzaju obiektów. Ponadto w obrębie miasta znajduje się także zespół sakralny klasztor cystersów z kościołem parafialnym pw. św. Jana Chrzyciela, który jest jednym z obiektów wchodzących w skład Szlaku Cystersów na Dolnym Śląsku.

Największą atrakcją Karpacza jest zdecydowanie niewielki, ale urokliwy Kościół Wang. Świątynia została wybudowana na przełomie XII i XIII w. w południowej Norwegii w miejscowości Vang. Jednak perspektywa kosztownej naprawy kościółka zadecydowała o jego sprzedaży pruskiemu królowi Fryderykowi Wilhelmowi IV, dzięki któremu dzisiaj można podziwiać przepiękną drewnianą budowlę. Świątynia została przeniesiona i powtórnie złożona na wzór najlepszych przykładów skandynawskiego drewnianego budownictwa sakralnego: wykonana jest z sosny norweskiej. Jej drewniane odrzwia zdobione są płataniną wężów i roślin, na kapitelach stoją stylizowane lwy, które miały strzec bram kościoła. Ponadto uwagę zwracają uskrzydłone smoki na górnych narożnikach portali, twarze Wikingów na półkolumnkach oraz pismo runiczne na portalu północnym. Mówiąc o tego typu osobliwych obiektach trzeba wspomnieć o najwyższym położonym zabytku sztuki barokowej w Polsce i jednocześnie czynnym obiekcie sakralnym: kaplicy św. Wawrzyńca na Śnieżce. Budowla ma kształt rotundy o wysokości 14 m i zbudowana jest na planie koła o średnicy ok.7m z dostawionym kwadratowym przedsionkiem, a jej wnętrze pokrywają malowidła z lat 80. XIX w.

W Szklarskiej Porębie turyści mogą zobaczyć pierwszą i najstarszą w miejscowości świątynię katolicką - kościół cmentarny z renesansowym ołtarzem i obrazami V. Hofmana. Zdecydowanie jedną z większych atrakcji sakralnych będzie również kościół filialny Niepokalanego Serca NMP o barokowym wnętrzu, z kryształowymi żyrandolami z XIX w. Kowary natomiast proponują miłośnikom architektury sakralnej kościół parafialny NMP z 1313r. z barokową plebanią z lat 1779-83.

Do innych obiektów na terenie powyższych miejscowości należy zaliczyć zamki i pałace. Zdecydowanie najbardziej znanym zamkiem jest warownia Chojnik wznosząca się na górze o tej samej nazwie górującej nad Sobieszowem (częścią miasta Jelenia Góra). Zamek pochodzi z XIV w. wybudowany przez księcia z linii Piastów świdnicko-jaworskich, Bolka II jako jeden z elementów systemu fortyfikacji granic księstwa. Był rozbudowywany w duchu renesansu, a od czasu pożaru (1675r.) zamek pozostaje trwałą ruiną udostępnianą do zwiedzania. Ponadto na uwagę zasługuje także Pałac Schaffgotschów, do którego po zniszczeniu Chojnika przeniósł się ród. Obecnie znajduje się tu szkoła rolnicza. W obrębie miasta zobaczyć można również Dwór Czarne, o którym mowa była już wcześniej. Ogromne wrażenie na miłośnikach pałaców robi z pewnością także imponująca rezydencja jaką jest Pałac Paulinum położony w południowej części miasta. Obecnie obiekt zaadaptowany został na potrzeby ekskluzywnego hotelu. Pałac utrzymany jest w całości w ówczesnie panującej stylistyce niemieckiej architektury magnackiej, a całość zwieńczona jest bajkową, renesansową i średniowieczną ornamentyką. Pałace Kowarskie to również pełne uroku obiekty hotelowe. Mowa tu o Pałacu Smyrna pochodzącym z XVIII w. przebudowanym ostatecznie w XIX w. oraz Pałacu Radziwiłłówka również z XVIII w. stanowiącego niegdyś siedzibę księżnej Ludwiki von Hohenzollern, a następnie rodziny Czartoryskich.

Pozostałe założenia pałacowe „rozrzucone” są na obszarze całego regionu i w większości stanowią ekskluzywnie obiekty hotelowe, jednak ich urok, a także kunszt i najwyższej klasy elementy architektoniczne zachwycą każdego turystę.

Mówiąc o turystyce miejskiej nie można zapominać także o szeregu imprez kulturalnych przyciągających turystów do centrów tego rodzaju eventów. Mowa tu oczywiście o kulturze masowej. Bogatą ofertę w tej dziedzinie, oddziałującą na cały region posiada Jelenia Góra. Do stałych imprez kulturalnych ściągających co roku na jeleniogórski rynek należą: Wrzesień Jeleniogórski (na który składa się szereg mniejszych wydarzeń kulturalnych), Średniowieczny Jarmark Jeleniogórski, Jeleniogórska Liga Rocka, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych w Jeleniej Górze, Jeleniogórskie Spotkania Teatralne, Wiosna Cieplicka oraz Karkonoski Festiwal Światła.

Biorąc pod uwagę powyższą aczkolwiek niewyczerpującą charakterystykę miejskiej części regionu śmiało można mówić o dobrych warunkach dla rozwoju turystyki miejskiej.

Turystyka wiejsko-kulturowa

Turystyka określana mianem wiejskiej na badanym obszarze znajdzie wiele znaczących walorów. Oczywiście w pierwszej kolejności tworzą je stanowiące markową wizytówkę powiatu obiekty „Doliny Pałaców i Ogrodów”: to właśnie pałace umiejscowione w wielu miejscowościach o charakterze wiejskim są czynnikiem przyciągającym turystów-miłośników kultury otoczonej przyrodą. Założenia pałacowo-ogrodowe znajdują się (poza miastami) w takich miejscowościach jak: Janowice Wielkie, Bukowiec, Wojanów, Karpniki, Mysłakowice, Miłków, Staniszów, Siedlęcín, Rybnica. Ponadto turyści podziwiając niezwykle krajobrazy podgórskich wsi mogą również dostrzec ruiny dawnych zamków, być może nie tak okazałych jak wspomniany Chojnik, ale po dziś dzień funkcjonujących- m. in. W Starej Kamienicy i Rybnicy. Wszystkie obiekty wchodzi w skład szlaków tematycznych - Szlak Doliny Pałaców i Ogrodów lub Szlak Zamków Dolnego Śląska.

Poza tym uwagę turystów zwracają lokalne przedsięwzięcia jak chociażby rekonstrukcja średniowiecznej osady w Kopańcu obrazująca życie ludności i stan zagospodarowania zgodny z epoką czy wystawy twórców lokalnych w Galerii Izerskiej w Kromnowie lub miasteczko Western City w Ściegnach pod Karpaczem. Dość szeroka oferta agroturystyczna wzbogaca możliwości korzystania z propozycji wiejskiej turystyki kulturowej przez turystów indywidualnych.

Należy zaznaczyć, że większość z wymienionych atrakcji jest w zbyt słabym stopniu zagospodarowana i udostępniana turystom, co wiąże się z faktem niewielkiej lub znikomej informacji o ich istnieniu. Tylko wytrwały i obeznany z terenem turysta może dostrzec w krajobrazie wiele wspaniałych i urokliwych obiektów.

Podsumowując, z przeprowadzonej analizy wynika że średniej wielkości potencjał turystyczno-kulturowy mikroregionu koncentruje się na kilku formach turystyki, co może ułatwić jego wykorzystanie w budowie produktów i ich promocji. Jednak znaczną przeszkodą dla rozwijania turystyki kulturowej jest brak tej świadomości na szczeblu administracyjnym. Zdecydowanie najważniejszym punktem strategii kształtowania oferty turystycznej powinno stać się określenie kierunku rozwoju powiatu z wykorzystaniem jego walorów. Obecna oferta kulturalna (jedynie miasto Jelenia Góra, ewentualnie kilka miejscowości pobliskich) jest niewystarczająca by na dłużej przyciągnąć turystów i sprawić by wracali tu w wolnym czasie. Wiele do życzenia pozostawia także promocja regionu i infrastruktura turystyczna. Potencjalny zainteresowany odwiedzając portal starostwa nie może uzyskać potrzebnych mu informacji na temat tego, co warto zobaczyć poza głównym miastem obszaru. Ponadto informacje na oficjalnej stronie WWW nie są regularnie aktualizowane, co znacznie obniża jej funkcjonalność. Wdrażany program rewitalizacji stawia na rozwój przemysłu w regionie, który w żaden sposób nie podniesie atrakcyjności obszaru. Główne miasto, w które władze inwestują najbardziej staje się coraz ciasniejsze ze względu na cykliczną zabudowę nowymi galeriami handlowymi nie mającymi żadnych odbiorców. Poza tym cały region nie promuje się poza projektem „Dolina Pałaców i Ogrodów”, stanowiącym jako całość dobrą alternatywę dla najważniejszego polskiego ośrodka turystyki górskiej, jakim jest Zakopane.